

Паўніса на дадруку

ВЫДАВЕЦТВА «БЕЛАРУСЬ»

Кожны дзень на паліцы нашых кнігарняў кладзецца новыя кнігі — раманы, апавесці, зборнікі паэзіі, крытыкі. На многіх з іх стаіць грыф выдавецтва «Беларусь»...

А што новага рытууюць выдавецтва работнікі чытачу зараз? Якія кнігі выходзяць неўзабаве? Якія планы выдавецтва? Такія пытанні задаў наш карэспандант у рэдакцыі мастацкай і дзіцячай літаратуры выдавецтва «Беларусь».

Рэдактар рэдакцыі мастацкай літаратуры В. Крайко паведаміла: — За пяць месяцаў гэтага года наша рэдакцыя здала ў вытворчасць 73 творы мастацкай літаратуры. Сярод іх другая частка рамана «Засценак Мадрыда» А. Чарнышэвіча, апавесці Ф. Сабаленкі «Незамужняя удава» і «Белое астарце ў сэрцы», І. Пташнікова «Лонван», зборнікі аповядаў Я. Брылі, В. Адамчыка, Л. Габрылікіна, новыя пазычныя зборнікі К. Булькі, Н. Гілевіча, С. Грахоўскага, А. Пысіна, дэдаваныя і кнігі крытычных артыкулаў Р. Барозкіна, Я. Казкі, Н. Пашкевіча, Ул. Юрзвіча і іншыя.

35 кніг ужо выйшлі ў свет. У тым жа апошнім дні кніжныя паліцы папоўнілі першыя два тамы збора твораў П. Броўкі, зборнік аповядаў І. Чыгрынава «Птушкі ляццяць на волю», кніга А. Кулакоўскага «Першае чаканне».

Падпісаны да друку і неўзабаве выйдучы першыя кнігі С. Курылёвай «Каваранкі на вуліцы» (аповяданні) і Ул. Федасенкі «Дубовае града» (роман), зборнік вершаў В. Матэвуша «Сярэбраная кладка» і іншыя. У ліпені рэдакцыя заканчвае здаваць першы гэтага года ў вытворчасць.

Да канца года мы выпустым яшчэ шмат цікавых кніг. Гэта і дылогі І. Мележа «Люды на балочы» і «Неваліцца над полем», і зборнік «Пра час і пра сабе», і «Дзень паэзіі», і зборнік «Сцягі і паходні». Пра некаторыя з іх мне хочацца сказаць больш падрабязна.

Кніга «Пра час і пра сабе» — саеабсаліны працяг вядомых «Пяцідзяткі чатырох дарог». У яе сабраны аўтабіяграфіі многіх беларускіх пісьменнікаў — А. Дудара, Я. Пушчы, П. Панчанкі, А. Макавіча, І. Грэмбіча, С. Грахоўскага, В. Быкава і інш.

«Дзень паэзіі» ў нашай рэспубліцы выдаецца ўпершыню. У ім прадстаўлены новыя, яшчэ нідзе не друкаваныя, вершы, публікацыі, успаміны пра загінуўшых паэтаў, эпіграмы, пародыі, пераклады. Кніга вельмі разнастайная і цікавая.

Зборнік «Сцягі і паходні» складзены з твораў малавядомых паэтаў былой Заходняй Беларусі, з твораў, якія ў свой час друкаваліся ў падпольных выданнях, распаўсюджваліся асуна.

Думаю, што з цікаваасцю сустрачаюць і зборнік беларускіх кніжачак і «Лірыку» Э. Агняцэва, і зборнік аповядаў В. Быкава «Адна ноч», і кніжку вершаў Я. Сіпакова «Лірычны выраз».

Пазнаёмлівае мы чытачоў і з творчасцю пісьменнікаў братніх рэспублік. Падпісана да друку зборнік літоўскага паэта Э. Матузіявічуса ў перакладзе на беларускую мову «Просіцца ў песню моран». Абяцана быць цікавым выданне драмы Я. Райніса «Ветрык, вей!» (пераклад Р. Барозкіна). Падрыхтавана кніга «Паэты Таджыкістана».

Адным словам, мы стараемся, каб беларускі чытач меў што выбраць з нашай «прадукцыі». Цікавае кніга — заўсёды рэдакцыя і для чытача, і для пісьменніка, і для выдавецтва. І мы хочам, каб яна часцей прыходзіла да ўсіх нас.

Рэдактар рэдакцыі дзіцячай літаратуры Я. Курто сказаў: — Сялета мы выдалі ўжо каля 30 кніг для юных чытачоў. Мне хацелася б адзначыць зборнікі аповядаў пра Ул. І. Леніна В. Хомчанкі «Вершы рыцараў» і П. Ткачова «Вішнёвая кветка», кнігу даражніцкага нарысу В. Волскага «Эль Махрыб», першую кніжку вершаў В. Зубіна «Вясёлыя каларыты». Добрую ацэнку атрымала ўжо і кніга Ф. Барозкіна і І. Краўчанкі «Люды прадзяга краю» — расказ мастакоў аб буйнейшых новабудовах рэспублікі.

Гэтымі днямі з друку выходзіць славетная «Ніколі не забудзем» і кніга «Піянер-герой». Запущаны ў вытворчасць зборнікі нарысу «Рэказ» аб камуністах і «На нашым полі». Цікава дзецям будзе працягчы і дакументальныя, пазнавальныя кнігі «Як робіцца цукар» А. Зайца, «Завод завод» В. Гавара, які ўжо знаходзіцца ў друкарні.

Для самых маленькіх выйшлі ці неўзабаве ўбачаць свет кнігі «Непасель» М. Бабарыні, «Няхай прыходзіць зіма» Э. Гусевай, беларускія народныя казкі «Мудры асілак», «Два морозы» і інш.

А ўзросце для дзяцей старэйшага, сярэдняга і малодшага ўзросту наша рэдакцыя выдасць сёлета 75 кніг тыражом звыш двух з паловай мільёнаў экзэмпляраў.

На гэтай пасесі мы прапануем нашым чытачам пазнаёміцца з некаторымі старонкамі новых кніг, якія неўзабаве выйдуць ў свет выдавецтва «Беларусь».

Васіль МАТЭВУША?

На жылістай сваёй далоні
На пробу колас разатрыш.

А потым да знаёмай хаткі
У шчыры зойдзеш шыналі,
Ціхія зорныя ночы,
І меней на аду салатку
Аразу стане на зямлі.

Ды штож туга не сціхае
У неспушнай удавы:
Салдат паста не пакадае,
Салдат — вязменны вартавы.

Стайць пад ліўнямі,
пад сонцам,
Стайць у сярэднях дні,
Стайць як вечны абарона
Зямной красы і шпіні.

Хай шчасце па свеце кроцьчы!
Нам вельмі і вельмі трэба
Ціхія зорныя ночы,
Яснае, сіняе неба.

Руха вязылю ў гусчарах,
Гронкі чарэшныя ля дому,
Летнія росы

З ліўнем,
маланкай,
і грэмам.

І каб шыткі не кавалі
Супраць спакою народаў,
А з нержавеючай сталі
Люды масты будавалі
Вечнага міру

і згоды.

Мурожныя надарчкі руляць
Настоем кветак лугавых.
Не ўцерпіш —
з мармуру ступішч,
Сарваўшы каску з галавы.

І поблідзеш па зялёных гонях,
Дзе баявы ляжаў рубец.

Сярэбраная кладка

Сыны кудымскі крыгаў статкі,
Лугі і ўзлесці заціпаля,
І нам сярэбраную кладку
Праз рэчку сонца намаціла.

Лягла яна страполю ў далі —
Ізі, адкрыўшы грудзі насцеж:
Тут сонца аб крутыя хвалі
Ушчэнт разбілася — на шчасце.

Адзін кавалі перамогу
Твае сябры даўно-даўным,
А ты стайш каля дарогі,
Стайш пры поўным баявым.

Суровыя на твары рыскі —
Перад атакаю салдат.
Патронамі набіты дыскі,
Напагатове аўтамат.

А ў небе песні жаўрукоў
І воблакі шпакіной градой,
І нівы постачаю жытнёвай
Схляюцца перад табой.

Мурожныя надарчкі руляць
Настоем кветак лугавых.
Не ўцерпіш —
з мармуру ступішч,
Сарваўшы каску з галавы.

І поблідзеш па зялёных гонях,
Дзе баявы ляжаў рубец.

Са зборніка «Дзень паэзіі»

Аляксей ПЫСІН

ВЫСОКІЯ ГАДЫ

Бы радаўся я да нашай зры,
Час з такой імлівасцю ляціць.
Шаласяць азбрыны аэры,
І само паветра шаласяціць.
Пудзья святафоры зорак
За бартом касмічным мільгачыць.
На мяне, катараму за сорака,
Як на продка — юныя глядзяць.
Я сваё мінулае гартаю
З першае старонкі буквара,
Я сваё мінулае чытаю,
Як святло дарожнага настра.
Дзягледзю востры прыкметы
У ружовым водбліску вады.
Пакальхвачоці сілуэты:
Дрэвы, дрэвы, ці мае гадзі!
Не баладою пра час мінулы,
— Немаюто, болям рэн нямых
Адгукаюцца ў далёкім гуле
Канадаў ўсіх франтоў маіх.
У даліне мёртвай сон пачорны
На паветкі клаў мае камяны,
І на чорных крылах воран чорны
На мяне спускаўся з вышыні.
Можа, ад таго так ненавіджу
Таю хэтуры колер, вараніні!
А любю я вясной глядзюць на вішню,
Нават на сырое барвяно.
Як святлее дрэва-аднагодак,
Як спявае, ўзятая ў руку!
Ведзюць, зрабіў я нямаля продка
Неабходных рэчэй на вакю.
Парадзела, адступіла ўзлесце,
Дзе касцёр распальваў ля вады.
Паўстаюць з каменя і жалеза
За спіной высокія гадзі.
Нават продкам стаў я не учора:
Сто палкоў-патомкаў на пасту.
З барадой набачнай Чарнамора
На спатканне сёння я іду.

Максім ЛУЖАНІН

3 НОВАЯ КНІГІ

Гэта першая кніга, якую складаў,
Быццам зроду ніколі пра не
трымаў,
Ні трымаў,
Ні растаіны дарог
не было,
Нібы ў вочы сцягамі жыццё не
мяло.

Гэта першая кніга,
Якую складаў,
Быццам рынула крыга,
Пайшоў ледзастаў.

З рэк юнацтва ляціць неапераны
сон,
Неразмены век, дзе наперадзе
усё:

Хмары ўсе,
Моры ўсе,
Моры ўсе,
Зоры ўсе,
Цалкам свет—
Не хачу па драбкі, па крысаў
Цалкам свет—
І з бусламі на кожнай страсе.

Скрозь усюды пабуду і словам
прайду,
Перамыю руду,
Залачыню аяндзі.
Самы час! Навальніца завільжыла
пыль,
І ўкапала вясёлка два сініх слупы.

Хмары ўсе,
Моры ўсе,
Моры ўсе,
Зоры ўсе,
Цалкам свет—
Не хачу па драбкі, па крысаў
Цалкам свет—
І з бусламі на кожнай страсе.

Скрозь усюды пабуду і словам
прайду,
Перамыю руду,
Залачыню аяндзі.
Самы час! Навальніца завільжыла
пыль,
І ўкапала вясёлка два сініх слупы.

Хмары ўсе,
Моры ўсе,
Моры ўсе,
Зоры ўсе,
Цалкам свет—
Не хачу па драбкі, па крысаў
Цалкам свет—
І з бусламі на кожнай страсе.

Скрозь усюды пабуду і словам
прайду,
Перамыю руду,
Залачыню аяндзі.
Самы час! Навальніца завільжыла
пыль,
І ўкапала вясёлка два сініх слупы.

3 ЛІТОВСКОЙ МОВЫ

Эўгеніюс МАТУЗІЯВІЧУС

НЯХАЙ МЯНЕ ІЗНОЎ...

Няхай мяне ізноў
Зганяе з сядла
Норд-вест, што пахне соллю і
душмой.

І гніліца ў мора
Песняк суседава
Прывабінасо рамантыч марскоў.

Сум па вандронах—
Гэта настальгія,
І страла каміса,
І ветраў тугі,
І ронат хвалі, і песня марак,
І над рыбакіным воініцкім
куродым.

І ў поірку—
Перадзячыні одум,
І мірыні сон барнасаў
вужаконых

Пасля пудыня...
Хай мне зноў штодзёна
Стыхія мора ў сэрца хваляў
б'ецца.

Правярнуць ў мроў,
Прагоніць ціхі сон.
Няхай ізноў рамантычна
пачнецца.

Якой не раз здаваўся ў ў палон,
Каб шыткі —
Як прыжываваў састаў,
У душы май.
На выгрукну не стаў.

Мне страшна
Хочь адзіной сваёй дзёна
Ахвяраўчэ нічэжнай мітусні,
Не даўшчы ўзлёту мары,
Туманы — паўну,
І прагту жыццё,
І жыць, каб дзёна пры дні —
дарога.

раё
або камандзіроўка
Па сіні хвалі
ці па зямлі эялінай,
Во толькі ў іх
Для сэрца загартоўка
І гарызонты
думны акрылёнай.

ЯК МАЯЧКОМ

Калі ў паслядні сівэр напалом
Ірэцца, як булі,
І сосны гме,
Пры ляме доўга-доўга за сталом
Сяду і думаю,
Не спіцца мне...

За непагодзі ясна бачу вас—
Вясцяшчыны,
Да вачэй ашарашэных,
І чую: на дзёнаца ваш барнас
У паўміле
Між хвалюў азырэлых.

Тані нора-вості,
Нялігва вам, браткі,
Адоляць шторм, што вальціць
напаваў.

Пайшлі ў глыбіні насіні траскі,
А лоў ідзе,
А вы — за тралам трал.

Насоўваецца лютая зіма.
Хвалі грабіні,
Па вока маліна,
А натары
Праз штормы і туман
Вядзе на лоў
Авага марана.

Хачеў бы я,
Калі равуць бураны
І зморк імжыць, аж свету
не відаць.

Як маячком,
Праз цюмры і туманы
Дарогі вальціць сэрцам асвятляць.
Перакляў Я. СЕМАЯНО.

На спатканне з векам і любімай,
На спатканне з тым, што век паўша.
Дымная паласой з пагоды дымнай
Збоку цені кладзецца на святле.
Маладосць мая! Навошта ценем
Так нямела ходзіш ты за мной?
Час ляціць з імлівым шаласценнем,
Асыпае горы сівіной.

Хай себе падбілася ў воіны
када,
Хай себе пракардзела ў воіны
жуда,—

Што ліхога сустраў,
перабыў,
пераніс,
На грудзях я не грэў,
а злеміў
у пракос.

Не змяню, не змяню і мець не
хану

Больш за вочы,
што рады касому дамджу,
Больш за крылі,
з якімі ляцёў і лячу.

Маладосць
Мела досыць
Наскончаных спрэў.
Кніга ёсць,
Не сгоняна яе пачынаў,
Вёў яе маладзіць
І душа маладых
У пагоднейшы час.

Грудзі дыхаюць воляна.
Папера.
Свяча.

Маладосць
Мела досыць
Наскончаных спрэў.
Кніга ёсць,
Не сгоняна яе пачынаў,
Вёў яе маладзіць
І душа маладых
У пагоднейшы час.

Грудзі дыхаюць воляна.
Папера.
Свяча.

Маладосць
Мела досыць
Наскончаных спрэў.
Кніга ёсць,
Не сгоняна яе пачынаў,
Вёў яе маладзіць
І душа маладых
У пагоднейшы час.

Грудзі дыхаюць воляна.
Папера.
Свяча.

ЮНАЦТВА НАШАЙ ПАЗЭІІ

Хто з нас не памятае тых
часоў, калі на квінцях палі-
цах а'ляіліся павы Міхася Чаро-
та «Восня на воінішчы», яго
зборнікі «Завіруха» і «Вясна-
ход». Гэта былі першыя вясняны
ні беларускай сучаснай паэзіі.
Міхася Чарота акрылаў нас, як
які ў адзіным творчым поствіце,
Імя якому беларускі маладзіць,
У гэтым слове адчуваўся буду-
чыня нашай беларускай літа-
ратуры.

Хто з нас не памятае тых
часоў, калі на квінцях палі-
цах а'ляіліся павы Міхася Чаро-
та «Восня на воінішчы», яго
зборнікі «Завіруха» і «Вясна-
ход». Гэта былі першыя вясняны
ні беларускай сучаснай паэзіі.
Міхася Чарота акрылаў нас, як
які ў адзіным творчым поствіце,
Імя якому беларускі маладзіць,
У гэтым слове адчуваўся буду-
чыня нашай беларускай літа-
ратуры.

Хто з нас не памятае тых
часоў, калі на квінцях палі-
цах а'ляіліся павы Міхася Чаро-
та «Восня на воінішчы», яго
зборнікі «Завіруха» і «Вясна-
ход». Гэта былі першыя вясняны
ні беларускай сучаснай паэзіі.
Міхася Чарота акрылаў нас, як
які ў адзіным творчым поствіце,
Імя якому беларускі маладзіць,
У гэтым слове адчуваўся буду-
чыня нашай беларускай літа-
ратуры.

Уладзімір ФЕДАСЕНКА

РОС ГНЕЎ МОДСКІ...

УРЫВАК З РАМАНА «ДУБОВАЯ ГРАДА»

Як звычайна, увечары ў хаце Алены сабра-
лася моладзь. Іван, Алены сын, іграў на бала-
лаіцы, а дзятчаты спявалі «Рэчаныку» і прасі-
лі хлопца, каб ён не спяшаўся.

Анатоль шэнтам расказаў, якой Іван думкі
аб хлопцах і дзятчатах, што прыйшлі да яго
ў хату. Хто да яго прыходзіць — усе савецкія
людзі, толькі Зіна старастава, дык чорт яе
ладзі.

— Што, ён хоча выгнаць яе з хаты?
— Гаворыць, каб ён не Валодзя, дык... — зап-
нуўся Анатоль.

— Што «дык», гаварыць, — настойваў Валод-
дзя.

— Бацяна перад ёй пра немцаў, пра парадкі
гаварыць.

— Усе ж самі бачаць і ведаюць, што за па-
радкі. А Зіна бацяна няма чаго. Яна спраўд-
нае камсамолка.

Валодзя глянуў на яе, і іх поіркы сустра-
ліся. Яму стала непрыемна, што пра яе так ду-
маюць, ён не вытрымаў і сеў побач. Зіна заса-
ромелася і крыху адсунулася. Яна ведала, што
ва ўсім інавата бацькава пасада. А яна ці-
нулася да моладзі і жадала быць разам. Праў-
да, іны раз на душы рабілася так цяжка,
што хацелася плакаць. Думаў, каб Валодзя
не хадзіў туды, дык і яна б не заходзіла. Але
чым далей, то ўсё больш хацелася бачыць
яго. І яна ішла да Ліды або так выходзіла на
вуліцу. А ў хаце сядзела толькі тая, каб
бацька з маткаю або так і ніяк вялі размову
аб Валодзевай сямі, або аб хлопцах, дзе ўспа-
мінаўся і ён. У размовах з Лідай іны раз
прызнавалася, што калі б Валодзя загінуў, дык
і яна б не жыла. Папракала Ліду, Хіба Міколу
нелёга так кахаць, як Валодзя?

Валодзя папрасіў балаляйку. Затрымеў ука-
зальны палец на трохкутніку. І вярнуў усе
заспяваю: «Расціталі жыліні і трушы, папалі-
лі туманы над ракой...»

У гэты час у сены нхета моцна пастукаў.
Усе насіроўжыліся. Іван хуенька ўстаў і ад-
чыніў дзверы. У хату паваліла тызая пара.
Услед за хлопцам увайшлі два немцы. Убачыў-
шы такое збырчына, пярэдні схвіліўся за аў-
тамат і імгненна акінуў усё поіркам. Калі ж
салдат зразумев, што небяспечна ніякай няма,
ён заратагаў, шырока развёў рукамі і кры-
нуў:

— О-о, паненкі тут!

Ён падыходзіў да кожнай дзятчыны, нахі-
ляўся і глядзюў у твар. Палышоў і да Ліды з
Зінай. Некалькі разоў пераводзіў поірк з ад-
ной на другую і ўсміхаўся. Прыгледзюўшыся
да Валодзі, панураўся і засоп у ноздры. На-
пэўна, у яго раптам узнікла злосьце на прыго-
дзі і сур'эзнага хлопца. Ён выхатыў у Валод-
дзі балаляйку і ўдарыў па руцэ, якою той па-
спеў прыкрыць галаву. Грыф адламаўся, і
корпусе балілаўкі на струнах павіс пераз пла-
чо немца. Гітлеравец не паспеў аглянуцца, як

Міхася Чарота як
яго магутны талент. За яго
заслугі маладо, бунтоне
сэрца, якое так шчыра рас-
крылася перад юнымі, хто
любіў нашу савецкую рэвалю-
цыю. Мы ведалі яго як чала-
веча добрычлівага і па-дзія-
чому простага і бясхитраснага.
Маладыя паэты дваццятых га-
доў у сваім творчым развіцці
многім абавязаны яму. Яго не-
забытая памяць «Ленін» стала
сімвалам у ідэйным накіраванні
нашай паэзіі. Творчасць Міха-
ся Чарота можна смела на-
зваць юнацтвам беларускай
паэзіі.

Міхася Чарот быў арыштава-
ны і іншымі ў мінушую турму.
Трынаццаць туды павяў, а пачеў
завязваць сувязі з суседнімі
Намерамі. Плат нябачы час су-
праціўнік Інстытута гісторыі
партыі пры ЦК КПБ т. Пугачоў
С. Ф. перадаў мне перастанаві-
нем таіст аповядаў чаротаў-
свага верша. Пасля Фію, у 1939
году, я быў пераведзены ў
аддзельную камеру. Уважліва
аглядзеў сценкі, шчыраюм над-
пісаў, і воль у кутку прычытаў
тэкст верша, выкалупаны не-
чым вострым на сцяне. Гэта
было апошняй сустраччай з маймі
любімымі паэтам і другам Міха-
сам Чаротам. Гадамі я захоў-
ваў гэтыя яго словы ў сэрцы.

Міхася Чарот быў арыштава-
ны і іншымі ў мінушую турму.
Трынаццаць туды павяў, а пачеў
завязваць сувязі з суседнімі
Намерамі. Плат нябачы час су-
праціўнік Інстытута гісторыі
партыі пры ЦК КПБ т. Пугачоў
С. Ф. перадаў мне перастанаві-
нем таіст аповядаў чаротаў-
свага верша. Пасля Фію, у 1939
году, я быў пераведзены ў
аддзельную камеру. Уважліва
аглядзеў сценкі, шчыраюм над-
пісаў, і воль у кутку прычытаў
тэкст верша, выкалупаны не-
чым вострым на сцяне. Гэта
было апошняй сустраччай з маймі
любімымі паэтам і другам Міха-
сам Чаротам. Гадамі я захоў-
ваў гэтыя яго словы ў сэрцы.

Міхася Чарот быў арыштава-
ны і іншымі ў мінушую турму.
Трынаццаць туды павяў, а пачеў
завязваць сувязі з суседнімі
Намерамі. Плат нябачы час су-
праціўнік Інстытута гісторыі
партыі пры ЦК КПБ т. Пугачоў
С. Ф. перадаў мне перастанаві-
нем таіст аповядаў чаротаў-
свага верша. Пасля Фію, у 1939
году, я быў пераведзены ў
аддзельную камеру. Уважліва
аглядзеў сценкі, шчыраюм над-
пісаў, і воль у кутку прычытаў
тэкст верша, выкалупаны не-
чым вострым на сцяне. Гэта
было апошняй сустраччай з маймі
любімымі паэтам і

